

EUROPSKE SMJERNICE ZA IZRADU I PISANJE KRATKIH OPISA KVALIFIKACIJA TEMELJENIH NA ISHODIMA UČENJA

Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass

Prvo objavljeno na engleskom jeziku kao:

EQF-Europass Project Group. (2024). *European guidelines for the development and writing of short, learning-outcomes-based descriptions of qualifications*. Publications Office of the European Union. Cedefop working paper series, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/838553>

Te su smjernice uz potporu Europske komisije prevedene i sada su dostupne na svim službenim jezicima EU-a i u drugim jezičnim verzijama. Prijevodi su pregledani i dovršeni uz potporu nacionalnih stručnjaka. Europska komisija odgovorna je isključivo za ispravnost prijevoda. Verzija na engleskom jeziku smatra se referentnim dokumentom.

Pri citiranju ova se publikacija navodi u sljedećem obliku:

Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass. (2024.). *Europske smjernice za izradu i pisanje kratkih opisa kvalifikacija temeljenih na ishodima učenja*. Ured za publikacije Europske unije. Serija radnih dokumenata Cedefopa, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/5782719>

Na internetu su dostupne brojne dodatne informacije o Europskoj uniji. Može im se pristupiti preko poslužitelja Europa (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2024.

© Cedefop, 2024.

Osim ako je navedeno drukčije, ponovna upotreba ovog dokumenta dopuštena je u skladu s licencijom Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna upotreba dopuštena pod uvjetom da se navedu odgovarajući izvori i sve izmjene.

PDF

ISSN 1831-2403

ISBN 978-92-896-3950-7

doi: 10.2801/5782719

TI-BA-24-003-HR-N

Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja
(Cedefop) referentni je centar Europske unije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, vještine i kvalifikacije. Pružamo informacije i dokaze te provodimo istraživanja i analize o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, vještinama i kvalifikacijama za potrebe oblikovanja politika u državama članicama EU-a. Cedefop je prvotno osnovan 1975. Uredbom Vijeća (EEZ) br. 337/75. Ta je odluka 2019. stavljena izvan snage Uredbom (EU) 2019/128 o osnivanju Cedefopa kao agencije Unije s obnovljenim mandatom.

Europe 123, Solun (Pylea), GRČKA
Poštanska adresa: Cedefop service post, 57001 Thermi, GRČKA
Telefon: +30 2310490111 Telefaks: +30 2310490020
E-adresa: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *izvršni direktor*
Mario Patuzzi, *predsjednik Upravnog odbora*

Zahvale

Ove su smjernice rezultat rada projektne skupine za Europski kvalifikacijski okvir i Europass na kratkim opisima ishoda učenja kvalifikacija.

Savjetodavna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Savjetodavna skupina za Europass dogovorile su se da će u lipnju 2021. osnovati projektnu skupinu kako bi se utvrdila zajednička načela za strukturiranje kratkih opisa ishoda učenja radi objavljivanja kvalifikacija u bazama podataka i registrima povezanim s Europassom. Skupina je djelovala od prosinca 2021. do listopada 2023.

Među članovima projektne skupine bili su stručnjaci iz 12 zemalja i organizacija dionika koje predstavljaju obrazovni sektor te tržište rada. Od Savjetodavne skupine za Europski kvalifikacijski okvir i Savjetodavne skupine za Europass zatraženo je mišljenje o nacrtu smjernica kao i o konačnoj verziji.

Europska komisija, preko svoje Glavne uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, koordinirala je taj rad u skladu s Preporukom o Europskom kvalifikacijskom okviru iz 2017. i Odlukom o Europassu iz 2018. godine. Cedefop, koji su predstavljali Zelda Azzarà i Jens Bjornavold, pružio je tehničku i konceptualnu podršku te je izradio smjernice u bliskoj suradnji s članovima projektne skupine, među kojima je bila i Europska zaklada za osposobljavanje.

Posebno bismo htjeli zahvaliti članovima projektne skupine koji su dali neprocjenjiv doprinos, proveli savjetovanja, ispitali primjenjivost smjernica s nacionalnim stručnjacima i dionicima te doprinijeli poboljšanju dokumenta.

Sadržaj

ZAHVALE	1
SADRŽAJ	2
TABLICE, SLIKE I OKVIRI	4
UVOD.....	5
Važnost kratkih opisa kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja	5
Izrada i svrha smjernica.....	6
Korisnici i primjena smjernica	7
Područje primjene smjernica	7
Upotreba kratkih opisa ishoda učenja.....	8
Kako koristiti ove smjernice	8
Dodatne napomene	9
KRATKI OPISI TEMELJENI NA ISHODIMA UČENJA: GLAVNI ELEMENTI	10
A – FORMALNI ASPEKTI	11
A.1. Duljina	11
A.2. Format opisa	11
B – SADRŽAJNI ASPEKTI.....	12
B.1. Opći ciljevi i uloga kvalifikacije u obliku narativnog teksta	12
Pitanja za usmjeravanje	14
Preporuke	15
Dodatna razmatranja i savjeti	18
B.2. – Ishodi učenja u natuknicama	19
Pitanja za usmjeravanje	21
Preporuke	22
Dodatna razmatranja i savjeti	26
KRATICE	28
PRILOZI.....	29
Prilog I. Primjeri kratkih opisa kvalifikacija temeljenih na ishodima učenja	29
Prilog II. Aktivni glagoli	32

Prilog III. Kvalifikatori (pridjevi i prilozi)	35
Prilog IV. Europski kvalifikacijski okvir: opisnice razina ().....	36
Prilog V. Dodatni izvori i poveznice.....	39
SAŽETAK	41

Tablice, slike i okviri

Tablice

Tablica 1	Struktura i format kratkog opisa (narrativni dio i	
natuknice)	11	
Tablica 2	Opći cilj i uloga kvalifikacije	12
Tablica 3	Ishodi učenja u natuknicama	19
Tablica 4	Sintaksa rečenica (natuknica) kojima se navode ishodi	
učenja	22	

Slike

Slika 1	Kratki opisi koji se temelje na ishodima učenja: glavni	
elementi	10	

Okviri

Okvir 1	Primjeri narativnih tekstova u kojima se navode opći ciljevi i	
	usmjerenje kvalifikacija.....	12
Okvir 2	Definicije glavnih pojmova.....	20

Uvod

Važnost kratkih opisa kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja

Ishodi učenja opisuju ono što bi pojedinac trebao znati, razumjeti i/ili moći učiniti na kraju procesa učenja. Zahvaljujući izradi i primjeni nacionalnih kvalifikacijskih okvira koji se temelje na ishodima učenja i povezani su s Europskim kvalifikacijskim okvirom na razini EU-a poboljšala se transparentnost i usporedivost kvalifikacija ⁽¹⁾ u cijeloj Europi.

Iako razine Europskog kvalifikacijskog okvira i nacionalnih kvalifikacijskih okvira pružaju jednostavan način za početno razumijevanje kvalifikacija, izrada baza ili registara kvalifikacija vrlo je važna za povećanje transparentnosti kvalifikacija.

Primjena pristupa koji se temelji na ishodima učenja pokazala se korisnom za utvrđivanje sličnosti i razlika među kvalifikacijama, čime se omogućuje bolje razumijevanje njihova opsega i uloge ⁽²⁾. Međutim, novije studije i projekti pokazuju da se opisi ishoda učenja mogu razlikovati, primjerice kad je riječ o duljini, formulaciji i razini detaljnosti, što predstavlja problem pri uspoređivanju kvalifikacija ⁽³⁾.

Cjeloviti opisi nacionalnih kvalifikacija izrađuju se u skladu s nacionalnim kriterijima i prioritetima i mogu se referirati na brojne konkretne ishode učenja. Kratki i sažeti opisi, koji se temelje na cjelovitim nacionalnim opisima, ali ih ne zamjenjuju, višestruko su korisni jer omogućuju jednostavan pristup i ulaznu točku pojedincima, polaznicima ili poslodavcima koji traže informacije o konkretnim

(1) Kvalifikacije: formalni rezultat postupka vrednovanja i potvrđivanja nakon odluke nadležnog tijela da je pojedinac ostvario ishode učenja prema zadanim standardima.

(2) Cedefop (2020.). [European qualifications framework. Initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4.](#)
Cedefop (2020.). [National qualifications frameworks developments in Europe 2019. Qualifications frameworks: transparency and added value for end users.](#)
Cedefop (2022.). [Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes.](#)

(3) Pilot-projekti Europskog kvalifikacijskog okvira i projektna skupina za horizontalnu usporedivost kvalifikacija, 2016. i 2018.; projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija, 2023.;
Cedefop (2022.). [Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes.](#)
Cedefop (2022.). [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook.](#) Drugo izdanje.

kvalifikacijama. Mogu se lakše prevesti i omogućiti brzi pregled sadržaja i profila kvalifikacije.

Strukturiranje kratkih opisa prema istim načelima važno je za povećanje transparentnosti i razumijevanja te za lakšu usporedbu, a može doprinijeti i uporabi dostignuća u području digitalne tehnologije u svrhu pristupa, korištenja, povezivanja i usporedbe informacija o sadržaju i profilu kvalifikacija ⁽⁴⁾.

Poboljšanje dostupnosti, transparentnosti i usporedivosti kvalifikacija može povećati mobilnost radnika i polaznika te poduprijeti cjeloživotno učenje i upravljanje karijerom zahvaljujući nadilaženju razlika između kvalifikacija i iskustava.

Izrada i svrha smjernica

Ove smjernice izradila je skupina stručnjaka ⁽⁵⁾ na razini EU-a koju je koordinirala Europska komisija uz tehničku i konceptualnu potporu Cedefopa i savjetovanje s nacionalnim stručnjacima i dionicima.

U okviru skupine dostavljene su ukupno 33 kvalifikacije (kratki i cjeloviti opisi). Među tim kvalifikacijama, provedena je analiza njih 22 kako bi se izdvojila ključna načela na kojima bi se trebale temeljiti smjernice. Prvotni nacrt smjernica predstavljen je na 60. sastanku Savjetodavne skupine za Europski kvalifikacijski okvir u studenom 2022. (bilješka EQF AG 60-4), a zatim je testiran. To je uključivalo prikupljanje povratnih informacija o tekstu smjernica od nacionalnih dionika i izradu kratkih opisa kvalifikacija na temelju smjernica kako bi im se dodali primjeri. Do kraja tog postupka izrađeno je 20 opisa i proveden je postupak istorazinskog ocjenjivanja kako bi se utvrdili aspekti u kojima je smjernice trebalo još jasnije formulirati i kako bi se izdvojili opisi koji bi mogli poslužiti kao primjeri (tri su primjera naposljetku uključena u smjernice).

⁽⁴⁾ Azzara Z. i Garmash A. (2022.). *From fragmented paper-based systems to digitally connected qualification systems accessible to citizens*. U Cedefop, ETF, UNESCO i UNESCO-ov Institut za cjeloživotno učenje. *Global Inventory of regional and national qualifications frameworks 2022. Volume 1: Thematic Chapters*. Ured za publikacije Europske unije.

⁽⁵⁾ Savjetodavna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Savjetodavna skupina za Europass dogovorile su se da će osnovati projektnu skupinu čiji će zadatak biti izrada smjernica o kratkim opisima ishoda učenja za objavu na platformi Europass. Skupinu su činili stručnjaci iz 12 zemalja (Austrija, Belgija (NL), Cipar, Finska, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Nizozemska, Norveška, Portugal i Slovenija), Europska udruga sveučilišta, SME United, Business Europe i Europska zaklada za osposobljavanje (ETF). Skupinom je predsjedala Europska komisija uz tehničku i konceptualnu potporu Cedefopa.

Svrha smjernica je promicati zajednička načela, a time i ujednačenu strukturu i pristup izradi kratkih i sažetih opisa ishoda učenja za određene kvalifikacije, radi objavljivanja u bazama podataka / registrima kvalifikacija povezanim s [Europassom](#).

Korisnici i primjena smjernica

Ove smjernice mogu, pri izradi kratkih opisa, koristiti administratori, pružatelji usluga obrazovanja i osposobljavanja, tijela odgovorna za kvalifikacije i/ili stručnjaci odgovorni za definiranje i opis kvalifikacija na svim razinama i u svim sektorima, javnim i privatnim.

Iako su osmišljene za kratke opise kvalifikacija nacionalnih kvalifikacijskih okvira / Europskog kvalifikacijskog okvira koji se temelje na ishodima učenja, mogu se koristiti za sve kvalifikacije, svjedodžbe i diplome te za opisivanje dijelova ili različitih cjelina unutar kvalifikacija. Mogu se koristiti za opise kvalifikacija koji uključuju ili ne uključuju razine nacionalnog ili Europskog kvalifikacijskog okvira.

Područje primjene smjernica

Izrada kratkih i dugih opisa kvalifikacija provodi se na nacionalnoj razini.

Ovim se smjernicama podupire izrada i pisanje kratkih, sintetičnih i sažetih opisa koji se temelje na ishodima učenja, a pritom obuhvaćaju sadržaj, ulogu i složenost svih vrsta i razina kvalifikacija. Cjeloviti ili potpuni opisi kvalifikacija (npr. u obliku standarda kvalifikacija ili nacionalnih kurikuluma) nisu obuhvaćeni ovim smjernicama.

Postojeći informacijski modeli ⁽⁶⁾ predlažu informacijska polja (npr. naziv kvalifikacije, tijelo koje je dodjeljuje, područje) kako bi se poboljšala razmjena informacija o kvalifikacijama i bazama / registrima kvalifikacija ⁽⁷⁾. Međutim,

⁽⁶⁾ „Informacijski modeli” pojam je koji se koristi u kontekstu Europskog modela učenja. Odnosi se na izvore koji su analizirani i razmatrani pri izradi Europskog modela učenja. To primjerice uključuje definicije i standarde preuzete iz tadašnje Preporuke o Europskom kvalifikacijskom okviru, Preporuke o Europassu, dopunske isprave o studiju ili priloga svjedodžbi.

⁽⁷⁾ U Prilogu IV., Preporuci o Europskom kvalifikacijskom okviru, navode se obvezna i neobvezna podatkovna polja za digitalnu objavu informacija o svim vrstama i razinama kvalifikacija (npr. naziv kvalifikacije, tijelo koje ju dodjeljuje, polje). Na temelju Priloga III., Registar skupova podataka o kvalifikacijama i Europski model učenja podržavaju objavljivanje i razmjenu informacija o kvalifikacijama u Europassu. Iako ističu važnost informacija o ishodima učenja, postojeći modeli pružaju samo opće

postojeći modeli pružaju samo općenite smjernice kako prikazati informacije o ishodima učenja na način koji doprinosi transparentnosti i usporedivosti. Ove se smjernice temelje na takvim modelima i nastoje ih integrirati usmjeravanjem na posebno informacijsko polje „ishodi učenja”.

Upotreba kratkih opisa ishoda učenja

Na europskoj i međunarodnoj razini, primjerice u okviru Europassa i Europskog kvalifikacijskog okvira, kratki opisi doprinose transparentnosti i usporedivosti kvalifikacija iz više sektora i zemalja. Takvi opisi ujedno pružaju priliku za poboljšanje kvalitete i dosega postojećih sredstava za razmjenu informacija o kvalifikacijama.

Na nacionalnoj razini, kratki opisi mogu se koristiti u informativne i komunikacijske svrhe, posebno za potporu kvalifikacijskim okvirima i kao dio baza i registara kvalifikacija.

Kratki opisi kvalifikacija trebali bi nacionalnim i međunarodnim korisnicima i dionicima (uključujući polaznike, poslodavce, savjetnike, roditelje, nastavnike, pružatelje usluga obrazovanja i osposobljavanja, stručnjake za vrednovanje) omogućiti da brzo razumiju sadržaj, složenost i ulogu učenja koje se opisuje. Iako bi ti opisi trebali sadržavati dosljedne informacije o razini složenosti učenja, njihov primarni cilj nije pružiti sveobuhvatno obrazloženje razine Europskog kvalifikacijskog okvira ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira.

Primjena kratkih opisa ishoda učenja može varirati s obzirom na nacionalni kontekst i prakse, a isto važi i za način na koji se odnose na detaljnije opise kvalifikacija odnosno na programe i kurikule. Neke zemlje već razlikuju cjelovite i detaljne opise ishoda učenja koji se koriste za izjednačavanje ili priznavanje te primjenjuju kraće opise kako bi sažele ključne aspekte kvalifikacije.

Kako koristiti ove smjernice

Smjernice su podijeljene u dva glavna odjeljka, A i B.

U odjeljku A razmatraju se formalni aspekti opisa ishoda učenja (duljina i format). U odjeljku B razmatraju se sadržajni aspekti, pružaju smjernice što uzeti u obzir pri izradi opisa te navode prijedlozi za rečeničnu sintaksu.

smjernice o tome kako ih prikazati na način koji doprinosi transparentnosti i usporedivosti. Ove se smjernice stoga mogu smatrati nadogradnjom, ali i proširenjem postojećih modela za razmjenu informacija o kvalifikacijama.

Pri sastavljanju kratkih opisa važno je ključnim aspektima sadržaja navedenima u smjernicama (obuhvat/doseg, dubina/složenost i kontekst) pristupiti fleksibilno, a ne kruto ili mehanički. Neke razlike zapravo predstavljaju konceptualne apstrakcije koje se u praksi preklapaju.

Pojedini izneseni prijedlozi mogu se stručnjacima i praktičarima u području ishoda učenja činiti očitima ili samorazumljivima. Budući da smjernice trebaju poslužiti i onima koji se tek upoznaju s ovim područjem, sadrže i općenite savjete te poveznice na dodatnu literaturu (vidjeti odjeljak Literatura i poveznice).

Kako bi se čitateljima olakšalo razumijevanje, smjernice sadrže objašnjenja, slike, pitanja za usmjeravanje, preporuke te dodatne savjete i napomene. Osim tri primjera kratkih opisa u Prilogu I., smjernice sadrže posebne primjere povezane s preporukama i savjetima. Uključuju i popis aktivnih glagola s pridjevima i priložima.

Primjeri su preuzeti iz postojećih kratkih opisa kvalifikacija ili prilagođeni i izrađeni u ilustrativne svrhe.

Dodatne napomene

Prilikom izrade ovih smjernica i popratnih primjera (Prilog I.) postalo je očito da izrada savršenog kratkog opisa nije jednostavan zadatak. Obavlja se na nacionalnoj razini, a zemlje mogu imati različite kriterije koje trebaju poštovati ili aspekte koje žele istaknuti. Izradu ovih smjernica treba gledati kao dio trajne suradnje među zemljama na izradi i primjeni zajedničkih smjernica za opisivanje ishoda učenja u svrhu unapređenja transparentnosti i usporedivosti kvalifikacija. Stjecanjem iskustva, stalnom suradnjom i razmjenom informacija o primjeni smjernica u raznim zemljama i sektorima, one se mogu dalje razvijati, a mogu se i uključivati dodatni primjeri.

Preporučuje se da se u pisanju kratkih opisa kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja razmotri angažiranje stručnjaka izvan organizacije i/ili zemlje kako bi se dobile povratne informacije.

Kratki opisi temeljeni na ishodima učenja: glavni elementi

Pri izradi i pisanju kratkih opisa trebalo bi uzeti u obzir sljedeća načela:

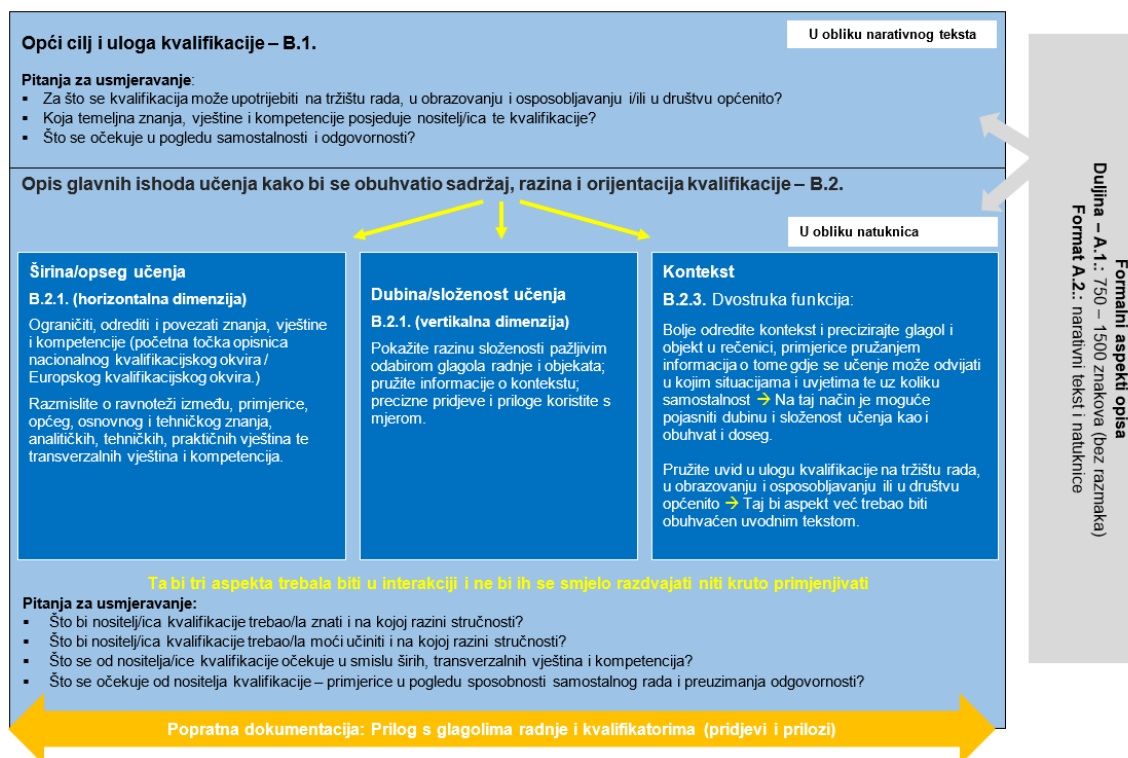
A. Formalni aspekti:

- (a) A.1. duljina opisa (750 do 1500 znakova bez razmaka)
- (b) A.2. format opisa (narativni dio i natuknice).

B. Sadržajni aspekti:

- (a) B.1. opći ciljevi i uloga kvalifikacije (u obliku narativnog teksta)
- (b) B.2. glavni ishodi učenja (u obliku natuknica) koji obuhvaćaju ulogu, sadržaj i složenost kvalifikacije te sadržavaju sljedeće aspekte:
 - (i) B.2.1. širinu/opseg stečenog znanja
 - (ii) B.2.2. dubinu/složenost stečenog znanja
 - (iii) B.2.3. informacije o kontekstu.

Slika 1 Kratki opisi koji se temelje na ishodima učenja: glavni elementi

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja.

A – Formalni aspekti

A.1. Duljina

Opis bi trebao sadržavati od 750 do 1500 znakova (bez razmaka).

Ova okvirna duljina ostavlja dovoljno prostora da se obuhvati bit kvalifikacije i da čitatelji brzo shvate njezine ključne značajke. To okvirno ograničenje utvrđeno je kako bi se opis mogao smatrati kratkim.

A.2. Format opisa

Opišite kvalifikaciju kombinacijom narativnog teksta i natuknica.

U narativnom dijelu trebalo bi prikazati opći cilj i ulogu kvalifikacije (B.1.).

U natuknicama bi trebalo navesti konkretne ishode učenja (B.2.).

Tablica 1 **Struktura i format kratkog opisa (narativni dio i natuknice)**

Narativni dio u kojem se navode opći ciljevi i uloga kvalifikacije.	Nositelj/ica kvalifikacije.....
Natuknice u kojima se navode ishodi učenja	Nositelj/ica kvalifikacije može: 1. 2. 3.

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja.

B – Sadržajni aspekti

B.1. Opći ciljevi i uloga kvalifikacije u obliku narativnog teksta

Opis bi trebao započeti kratkim uvodom u obliku narativnog teksta u kojem se navode opći cilj i uloga kvalifikacije, uključujući informacije o kontekstu ⁽⁸⁾.

To bi čitatelju trebalo omogućiti da shvati bit kvalifikacije te njezinu ulogu i položaj u odnosu na tržište rada, sustave obrazovanja i osposobljavanja i/ili društvo općenito.

Tablica 2 Opći cilj i uloga kvalifikacije

Narativni dio u kojem se navode opći ciljevi i uloga kvalifikacije.	nositelj/ica kvalifikacije.....
Natuknice u kojima se navode ishodi učenja	nositelji/ica kvalifikacije može: 1. 2. 3.

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja.

Okvir 1 Primjeri narativnih tekstova u kojima se navode opći ciljevi i uloga kvalifikacija

Primjer A

Nositelj/ica kvalifikacije „uredski asistent/ica” (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) posjeduje znanje i vještine za obavljanje uredskih, administrativnih i organizacijskih poslova u poduzećima iz svih sektora i drugim ustanovama (npr. javna uprava, organizacije, udruge itd.) na temelju trogodišnjeg dvojnog osposobljavanja u poduzeću i strukovnoj školi. Ovisno o svrsi

⁽⁸⁾ Naziv kvalifikacije često će pružiti važne informacije o podrijetlu i ulozi kvalifikacije, posebno ako se odnosi na dobro poznatu vrstu kvalifikacije (početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje, prijeddiplomski ili diplomski studij u visokom obrazovanju) i/ili se odnosi na konkretni posao ili profesiju. To nije uvijek slučaj pa je potrebno precizno opisati kontekst. Informacije o kontekstu važne su pri opisivanju općeg cilja i uloge kvalifikacije (B.1.) te pri opisivanju ishoda učenja u obliku natuknica (B.2).

zadatka, radi u podršci poslovanju, računovodstvu, kadrovskoj službi ili u područjima kao što su nabava, prodaja i skladištenje.

Primjer B

Nositelj/ica kvalifikacije „početno strukovno osposobljavanje za ekološkog tehničara/ku za gospodarenje otpadnim vodama” (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može raditi sa sustavima odvodnje te u području upravljanja oborinskim vodama i pročišćavanja otpadnih voda i kanalizacijskog mulja. Radi u komunalnim i industrijskim postrojenjima za pročišćavanje otpadnih voda te u trgovačkim društvima koja se bave vodno-komunalnim gospodarstvom. Odgovoran/na je za održiv i energetske učinkovit rad komunalnih i industrijskih postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda. Nositelj/ica kvalifikacije osposobljen/a je za upravljanje malim postrojenjima za pročišćavanje otpadnih voda.

Primjer C

Nositelj/ica kvalifikacije „strukovna kvalifikacija u području frizerstva i kozmetičke njege” (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može pružati usluge korisnicima u kontekstu kozmetičke njege i njege kose te prodavati proizvode i usluge na temelju sveobuhvatnog znanja o proizvodima kao i postupcima u svrhu zaštite zdravlja i sigurnosti. Kvalifikacija sadrži zajedničku temeljnu kompetenciju uz izborne specijalizacije u području njege kose i kozmetike, njege kože, frizerstva ili brijanja.

Primjer D

Nositelj/ica kvalifikacije „akreditirani/a računovođa/računovotkinja” (5. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može voditi i verificirati financijske podatke vanjskih organizacija. Može savjetovati klijente kako se uskladiti sa zakonskim računovodstvenim propisima i pružiti im potrebne poslovne informacije. Nositelj/ica ove kvalifikacije smatra se ovlaštenim/nom za obavljanje profesije računovođe kao samozaposlena osoba. U Belgiji (Flandrija) tu profesiju može obavljati samo ovlašteni/a računovođa/računovotkinja.

Primjer E

Nositelj/ica kvalifikacije „kirurški/a asistent/ica” (6. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) ima ključnu ulogu u pružanju kirurške skrbi koja obuhvaća brojne specijalizirane, kirurške i rizične operacije te je obilježavaju stalne, složene tehnološke inovacije. Može biti dio multidisciplinarnog tima koji se sastoji od vrhunskih medicinskih stručnjaka, anesteziologa, anestezioloških tehničara/ki i asistenata/ica na operacijama. Može pomoći specijalistu/ci u njegovim aktivnostima te koordinira i usmjerava proces skrbi za pacijente u perioperacijskom razdoblju. Osim toga, može surađivati s pomoćnim službama kirurškog odjela, kao što su središnji odjel za sterilizaciju, odjeli za njegu, odjel za radiologiju i laboratoriji. Kvalifikacija se može steći u okviru inicijalnog osposobljavanja ako je polaznik/ica za to vrijeme zaposlen/a u akreditiranoj zdravstvenoj ustanovi.

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja.

Pitanja za usmjeravanje

Svrha je pitanja u nastavku olakšati promišljanje o aspektima koji se mogu istaknuti pri izradi narativnog dijela u kojem se navode opći ciljevi i uloge kvalifikacije (B.1.). Svrha nije izravno ni mehanički odgovoriti na sva pitanja.

- (a) Za što se kvalifikacija može upotrijebiti na tržištu rada, u obrazovanju i osposobljavanju i/ili u društvu općenito? Što nositelj/ica kvalifikacije može raditi s tom kvalifikacijom?
- (i) Priprema li kvalifikacija za određene poslove, funkcije i/ili zanimanja?
 - (ii) Daje li kvalifikacija određeno pravo, primjerice ovlaštenje za obavljanje profesionalne djelatnosti? Omogućuje li pristup reguliranoj profesiji? Omogućuje li kvalifikacija pokretanje posebnih poslovnih ili poduzetničkih aktivnosti?
 - (iii) Ako kvalifikacija nije izravno povezana s određenim poslovima, zanimanjima, profesijama, koja je svrha kvalifikacije u odnosu na:
 - zapošljavanje
 - početno obrazovanje i osposobljavanje
 - kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje
 - osobni razvoj?
 - (iv) Omogućuje li kvalifikacija pristup konkretnom daljnjem obrazovanju ili osposobljavanju? Je li važno spomenuti moguće obrazovne puteve?
 - (v) Postoje li posebni zahtjevi u pogledu pristupa kvalifikacijama koje vrijedi spomenuti kako bi se pojasnila uloga i položaj kvalifikacije?
- (b) Koja temeljna znanja, vještine i/ili kompetencije ⁽⁹⁾ posjeduje nositelj/ica kvalifikacije?

⁽⁹⁾ U raspravama o europskim kvalifikacijskim okvirima posebno se raspravljalo o pojmu „kompetencija”, zbog njegovih raznih tumačenja. Iako je na početku izrade Europskog kvalifikacijskog okvira relativno brzo postignut konsenzus u razgraničavanju „vještina” i „znanja”, definiranje trećeg područja pokazalo se zahtjevnijim. Treće područje Europskog kvalifikacijskog okvira izvorno je nazvano „kompetencija”, ali je njegov opseg ograničen na pojam „samostalnost i odgovornost”. Revizijom Europskog kvalifikacijskog okvira iz 2017. naziv trećeg područja promijenjen je u „samostalnost i odgovornost” bez znatnih promjena opisnica razina. Analiza opisnica razina nacionalnih kvalifikacijskih okvira u odnosu na „treće područje Europskog kvalifikacijskog okvira” (prethodno nazvano kompetencija, a sada odgovornost i samostalnost) pokazuje da, iako sve opisnice na nacionalnoj razini sadržavaju elemente usklađene s pitanjima samostalnosti i odgovornosti u skladu s preporukama za Europski kvalifikacijski okvir, neke su opisnice proširene kako bi obuhvatile šire dimenzije kao što su „kritičko mišljenje”, „kreativnost”, „poduzetništvo”, „učenje o tome kako učiti”, „suradnja” itd. Iako ove smjernice izričito upućuju na opisnice razine Europskog kvalifikacijskog okvira kao ključnu početnu točku, u njima se, kako bi obuhvatile što više nacionalnih praksi i kako ne bi isključile aspekte koje države članice smatraju važnima, upotrebljava pojam „kompetencija” te se pritom ističe da je pri

- (c) Što se očekuje od nositelja/ice kvalifikacije, primjerice u pogledu sposobnosti za samostalan rad?
- (d) Što se očekuje od nositelja/ice kvalifikacije, primjerice u pogledu preuzimanja odgovornosti za procese i upravljanja drugima?

Preporuke

- (a) Pobrinite se da narativni dio bude kratak i sažet te da iznosi približno četvrtinu cjelovitog opisa.
- (b) Izbjegavajte korištenje jednog specifičnog rodnog oblika.
- (c) Upotrijebite pojam „nositelj/ica kvalifikacije ...” ili naziv stečen kvalifikacijom, a prema potrebi, kao zamjenicu navodite on/ ona.
- (d) U zagradaama navedite razinu Europskog kvalifikacijskog okvira ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira (ako je primjenjivo).
Primjer: „Nositelj/ica kvalifikacije ‚uredski asistent/ica’ (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može...”.
- (e) Pobrinite se za to da se u narativnom dijelu točno navode ishodi učenja prikazani u natuknicama i pazite na usklađenost između narativnog dijela i natuknica.
Izbjegavajte: nepodudarnosti između narativnog dijela i natuknica. Primjerice, u narativnom dijelu ističe se visoka razina samostalnosti, ali u popisu ishoda učenja navodi se samo suradnja s drugima.
- (f) Ovisno o ulozi kvalifikacije, uključite informacije o položaju i ulozi kvalifikacije u odnosu na tržište rada, sustave obrazovanja i osposobljavanja i/ili društvo općenito.
Primjeri kontekstualnih informacija uključenih u narativni dio kako bi se prikazala uloga kvalifikacije na tržištu rada:
 - (i) „Nositelj/ica kvalifikacije ‚poslovno upravljanje’ (5. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može raditi u poslovnim i administrativnim sektorima i kvalificiran/a je obavljati djelatnost samostalnog/e poduzetnika/ice.”
 - (ii) „Nositelj/ica kvalifikacije ‚rad u pružanju usluga promidžbe i recepcije’ (3. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može raditi u smještajnim objektima, putničkim agencijama i pomoćnim službama u turizmu.”

opisivanju ishoda učenja važno uzeti u obzir pitanja samostalnosti i odgovornosti. Više informacija o opisnicama razina Europskog kvalifikacijskog okvira i nacionalnog kvalifikacijskog okvira dostupno je u: Cedefop (2018.). [Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries](#). Ured za publikacije Europske unije.

- (iii) „Nositelj/ica kvalifikacije ‚stolarija‘ (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može graditi, ugrađivati, održavati i sanirati drvene konstrukcije za razne vrste zgrada. Može planirati i izvoditi ručne i mehaničke radove na drvenim konstrukcijama za unutarnje i vanjske zidove, stropove, krovove i podove.”
- (iv) „Nositelj/ica ove kvalifikacije akreditiran/a je za obavljanje profesije računovođe/računovotkinje kao samozaposlena osoba.”
- (v) „Kvalifikacija je preduvjet za obavljanje profesije kliničkog/e psihologa/inje u ovoj zemlji.”
- (vi) „Kvalifikacija nudi mogućnost stjecanja školskih kvalifikacija i/ili stručnih kompetencija u cilju (ponovnog) uključivanja ili napredovanja na tržištu rada.”

Primjeri kontekstualnih informacija uključenih u opis kako bi se prikazao položaj kvalifikacije u odnosu na sustave obrazovanja i osposobljavanja ili društvo općenito:

- (i) „Kvalifikacija pruža čvrste temelje u biotehnološkim istraživanjima, a nositelj/ica može nastaviti studij u specijaliziranim područjima kao što su genetski inženjering i farmaceutska istraživanja.”
- (ii) „Kvalifikacija je osmišljena za daljnje složenije i specijalizirano učenje u području električnih instalacija ili električnih mreža.”
- (iii) „Riječ je o početnom strukovnom osposobljavanju u školi. Može se steći kvalifikacija za upis u visoko obrazovanje.”
- (iv) „Kvalifikacija omogućuje pristup sveučilišnim studijima.”
- (v) „Kvalifikacija pruža opće znanje i kompetencije za zapošljavanje u raznim poslovnim ulogama. Nudi mogućnosti za osobni razvoj i otvara vrata trajnom obrazovanju i osposobljavanju u specijaliziranim područjima poslovnog upravljanja ili poduzetništva.”
- (vi) „Kvalifikacija ‚potvrda osposobljenosti za pružanje prve pomoći‘ omogućuje pojedincima stjecanje znanja i vještina za pružanje hitne medicinske pomoći, čime se promiče njihova sigurnost i sigurnost osoba u njihovoj okolini.”

Imajte na umu da se u istom opisu može istaknuti položaj kvalifikacije u jednom ili svim aspektima (tržište rada, sustav obrazovanja i osposobljavanja, društvo općenito itd.).

- (g) Odaberite i sažmite temeljno znanje, vještine i kompetencije koje se stječu kvalifikacijom. Može biti korisno razmotriti je li težište na teorijskom ili

činjeničnom znanju ili na praktičnim, analitičkim ili transverzalnim vještinama ⁽¹⁰⁾:

- (i) izbjegavajte općenite izjave: „Posjeduje ključne stručne vještine i kompetencije te *dobro opće znanje* o svojem području.”
- (ii) izbjegavajte korištenje općenitih pridjeva: „Pruža *dobru* uslugu za korisnike.” Vidjeti Prilog III.
- (iii) primjeri rečenica u uvodnom narativnom dijelu kojima se mogu opisati stečene specifične i tehničke vještine za određeni sektor ili zanimanje, kao i općenitije vještine i znanja primjenjivi u raznim sektorima tržišta rada i društva općenito odnosno kao temelj za daljnje učenje:
 - „Nositelj/ica kvalifikacije može na siguran način obavljati ugradnju, popravke i radove na nekretninama i u industriji. Brine za to da je konačni rezultat siguran i da ispunjava zahtjeve utvrđene za te radove.”
 - „Posjeduje niz osnovnih općih znanja, uključujući matematičku i opću pismenost, te građanske kompetencije za aktivno sudjelovanje u zajednici.”
 - „Nositelj/ica kvalifikacije može osigurati neometan rad informacijskih sustava. Može ih razvijati, prilagođavati i/ili održavati te se brinuti o korisnicima.”
 - „Može graditi, postavljati, obnavljati, održavati i sanirati drvene konstrukcije za razne vrste zgrada.”
 - „Nositelj/ica kvalifikacije može provesti dubinsku analizu postojećih istraživanja i formulirati nova istraživačka pitanja u svrhu unapređenja istraživanja bioraznolikosti.”
- (h) Navedite opću razinu samostalnosti i odgovornosti. To se može učiniti i korištenjem kvalifikatora (pridjeva i priloga) i/ili pažljivim odabirom glagola i objekata. Primjeri:
 - (i) „Nositelj/ica kvalifikacije ‚rad u pružanju usluga promidžbe i recepcije’ (3. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može raditi u smještajnim objektima, putničkim agencijama i pomoćnim službama u turizmu. Djeluje na izvršnoj razini

⁽¹⁰⁾ Koncepti znanja i vještina mogu se drukčije razdvajati među zemljama. Na razini EU-a glavni elementi opisnica razine Europskog kvalifikacijskog okvira su: 1. znanje opisano kao činjenično i/ili teorijsko, 2. vještine opisane kao kognitivne i praktične te 3. samostalnost i odgovornost. Prije revizije treći se element nazivao „kompetencija”, ali se opisivao u smislu samostalnosti i odgovornosti. Revizijom Preporuke o Europskom kvalifikacijskom okviru naslov trećeg područja učenja promijenjen je iz kompetencije u samostalnost i odgovornost. Izvor: Preporuka o Europskom kvalifikacijskom okviru iz 2017.

- uz ograničenu samostalnost i odgovornost pri pružanju usluga recepcije i provođenju propisanih postupaka za konkretne operacije.”
- (ii) „Nositelj/ica kvalifikacije u kontekstu građevinskih radova ograničene složenosti može koordinirati, usmjeravati i prilagođavati aktivnosti radnika na gradilištu.”
 - (iii) „Nositelj/ica kvalifikacije osposobljen/a je za upravljanje malim postrojenjima za pročišćavanje otpadnih voda.”
 - (iv) „Očekuje se da radi u multidisciplinarnim timovima i općenito preuzima odgovornost za procese u predvidljivom i stabilnom kontekstu, ali uz mogućnost promjena koje mogu zahtijevati prilagodljivost.”
- (i) Imajte na umu da čitatelj/ica opisa nije nužno upoznat s nacionalnim kontekstom. Obratite pozornost na upotrebu nacionalne terminologije koja možda nema univerzalno značenje ili je nadopunite objašnjenjem:
- (i) izbjegavajte: „Nakon polaganja strukovne *mature*, učenici mogu upisati *maturalni* tečaj i položiti jedan od općih *maturalnih* ispita za upis na studijske programe u visokom kao i višem specijalističkom obrazovanju.”
 - (ii) koristite: „Kvalifikacija omogućuje pristup višim strukovnim i stručnim studijskim programima te općim maturalnim ispitima potrebnima za upis na sveučilišne studijske programe.”
 - (iii) izbjegavajte: „Struktura strukovne kvalifikacije u području elektrotehnike i tehnologije automatizacije planirana je tako da je obrazovanje električara prikladno za električarsku kvalifikaciju 2 iz zakonodavstva o sigurnosti električnih uređaja, dok je obrazovanje za automatiziranu montažu prikladno za električarsku kvalifikaciju 3.”;
 - (iv) koristite: navedite da kvalifikacija omogućuje pristup sljedećoj razini obrazovanja (električarske kvalifikacije 2 i 3) i/ili istaknite usklađenost s propisima za električare.

Dodatna razmatranja i savjeti

- (a) Ako to pomaže boljem razumijevanju cilja i uloge kvalifikacije, navedite informacije o uvjetima upisa i dodatnim zahtjevima, o pravima (npr. pristup reguliranim profesijama) i/ili o načinu stjecanja kvalifikacije. Primjeri:
- (i) „Nositelj/ica kvalifikacije ‚elektrotehničar/ka‘ (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može ugraditi, ožičiti, spojiti i pustiti u rad stambene [...]. Za obavljanje određenih zadataka i/ili u određenom kontekstu dodatni certifikati su nužan ili poželjan uvjet.”

- (ii) „Kvalifikacija se može steći kao dio inicijalnog osposobljavanja ako je polaznik/ca za vrijeme pohađanja zaposlen/a u akreditiranoj zdravstvenoj ustanovi.”
- (iii) „Kvalifikacija se može steći temeljem trogodišnjeg dvojnog obrazovanja u poduzeću za osposobljavanje i strukovnoj školi.”
- (b) Ako je primjenjivo i relevantno, pojasnite je li nositelj/ica stekao/la specijalizirano znanje zbog postojećih specijalizacija ili izbornih jedinica/modula. Primjer:
 - (i) „Nositelj/ica kvalifikacije može imati specijaliziranije vještine u području njege kose i kozmetičke njege, njege kože, frizerstva i brijanja, ovisno o odabranom području kompetencija. Kompetencije je moguće dodatno proširiti izbornim jedinicama u svim područjima.”

B.2. – Ishodi učenja u natuknicama

Nakon uvodne izjave o općim ciljevima i ulogama kvalifikacija, opis bi trebao sadržavati popis glavnih ishoda učenja u natuknicama.

Tablica 3 **Ishodi učenja u natuknicama**

Narativni dio u kojem se navode opći ciljevi i uloga kvalifikacije.	nositelj/ica kvalifikacije.....
Natuknice u kojima se navode ishodi učenja	nositelj/ica kvalifikacije može: 1. 2. 3.

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja

Glavni ishodi učenja navedeni kao natuknice trebali bi obuhvatiti i istaknuti tri ključna aspekta:

- B.2.1. obuhvat/doseg stečenog znanja
- B.2.2. dubinu/složenost stečenog znanja
- B.2.3. kontekst.

U smjernicama se posebno razmatraju obuhvat/doseg, dubina/složenost i kontekst kako bi se istaknula njihova važnost, ali ih se pri izradi kratkih opisa ne bi smjelo strogo razdvajati. Mogu se preklapati, a u opisima bi se trebali međusobno povezivati i podržavati.

Osim što opisuju sadržajne aspekte koje treba navesti u natuknicama, smjernice ukazuju i na sintaktičku strukturu koju treba koristiti pri artikuliranju natuknica koje navode ishodi učenja (vidjeti tablicu 3).

Okvir 2 Definicije glavnih pojmova

Obuhvat/doseg učenja znači razjasniti *doseg* učenja stečenog kvalifikacijom odnosno ukazati na granice postignutih ishoda učenja. To znači prenijeti informacije o vrstama stečenog znanja te opisati kompetencije i vještine koje je nositelj/ica kvalifikacije savladao/la. Područja učenja (koja se nazivaju i horizontalna dimenzija kvalifikacijskih okvira) opisana u opisnicama razina Europskog kvalifikacijskog okvira ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira početna su točka za promišljanje o obuhvatu učenja ⁽¹¹⁾. Vidjeti i Prilog IV.

Primjer: nositelj/ica kvalifikacija može usporediti i vrednovati različite obrazovne inicijative država članica EU-a u svrhu donošenja odluka utemeljenih na dokazima.

Primjer: nositelj/ica kvalifikacije može odabrati i primijeniti najinovativniju tehniku restauracije u svrhu očuvanja i zaštite povijesnih građevina.

Primjer: nositelj/ica kvalifikacije može postavljati i popravljati drvene konstrukcije u različitim građevinama, primjerice stambenim zgradama i industrijskim postrojenjima.

Napomena: pažljivim odabirom glagola („usporediti i vrednovati”, „odabrati i primijeniti”, „postaviti i popraviti”) i objekta („obrazovne inicijative država članica EU-a”, „inovativna tehnika restauracije”, „drvene konstrukcije”) te dodavanjem informacija o kontekstu („u svrhu donošenja odluka utemeljenih na dokazima”, „očuvati i zaštititi povijesne građevine”, „u različitim građevinama, primjerice stambenim zgradama i industrijskim postrojenjima”) mogu se pokazati znanje, vještine i kompetencije koje je nositelj/ica kvalifikacije stekao/la – obuhvat/doseg učenja (poznavanje obrazovnih inicijativa, tehnike za provedbu usporedbe među zemljama i vrednovanje politika, odnosno restauracije povijesnih građevina; praktične vještine povezane s postavljanjem i popravkom itd.).

Dubina/složenost učenja odnosi se na pojašnjavanje složenosti i sofisticiranosti stečenog obrazovanja. Unutar istog područja učenja (npr. teorijsko znanje ili praktične vještine) može se postići više stupnjeva stručnosti i osposobljenosti. Opisnice razine Europskog kvalifikacijskog okvira ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira za svaku

⁽¹¹⁾ U Europskom kvalifikacijskom okviru postoje tri područja učenja: 1. znanje: opisuje se kao teorijsko i/ili činjenično; 2. vještine: opisuje se kao spoznajne (uključuju upotrebu logičkog, intuitivnog i stvaralačkog mišljenja) ili praktične (uključuju manualnu spretnost i primjenu metoda, materijala, alata i instrumenata); 3. odgovornost i samostalnost: opisuje se kao sposobnost polaznika da samostalno i odgovorno primjenjuje znanje i vještine. To se naziva i vertikalna dimenzija Europskog kvalifikacijskog okvira.

razinu (koji se nazivaju i vertikalna dimenzija kvalifikacijskih okvira) početna su točka za definiranje dubine i složenosti učenja ⁽¹²⁾.

Primjer: nositelj/ica kvalifikacije može samostalno odabrati i primijeniti najprikladnije istraživačke alate za prikupljanje empirijskih dokaza u području biologije mora.

Primjer: nositelj/ica kvalifikacije može prikupljati empirijske dokaze pod nadzorom, čime doprinosi aktualnim istraživanjima u području biologije mora.

Napomena: pažljivim odabirom glagola („odabrati i primijeniti”, „prikupiti”) i objekta („istraživački alat”, „empirijski dokazi”) te korištenjem kvalifikatora „samostalno” i dodavanjem informacija o kontekstu („za prikupljanje dokaza” ili „za provedbu istraživanja u području biologije mora”) može se pokazati razina složenosti stečenog učenja.

Informacije o kontekstu: pri opisivanju ishoda učenja (u natuknicama) informacije o kontekstu služe za dodatno preciziranje stečenih ishoda učenja. Osim glagola i objekata koji čine jednostavnu rečenicu, dodatne informacije o kontekstu služe za pružanje dodatnih pojedinosti, na primjer o situacijama, metodama i uvjetima; glagoli ili objekti sami po sebi nisu dovoljni za prenošenje širine i dubine ishoda učenja. Kako bi se taj proces olakšao, ove smjernice sadržavaju i preporuke o sintaktičkoj strukturi rečenica u kojima se navode ishodi učenja (vidjeti tablicu 3). S druge strane, informacije o kontekstu mogu pomoći u pojašnjavanju uloge i položaja kvalifikacije u odnosu na tržište rada, obrazovanje i osposobljavanje te društvo općenito. Posljednji bi aspekt već trebao biti naznačen u tekstu koji opisuje opće ciljeve i uloge kvalifikacije (B.1.).

Prethodni primjeri u ovom ilustrativnom okviru, odjeljku B.1. i ostatku ovog odjeljka daju prijedloge kako opisati kontekst u rečenicama koje u natuknicama opisuju ishode učenja.

Pitanja za usmjeravanje

Pitanjima u nastavku nastoji se olakšati razmatranje aspekata koji se mogu iznijeti pri izradi natuknica u kojima se navode ishodi učenja (B.2.). Svrha nije izravno ni mehanički odgovoriti na sva pitanja.

- (a) Što bi nositelj/ica kvalifikacije trebao/la znati i na kojoj razini stručnosti?
 - (i) Osnovno opće znanje?
 - (ii) Tehničko i specijalizirano znanje?
- (b) Što bi nositelj/ica kvalifikacije trebao/la moći učiniti i na kojoj razini stručnosti?
 - (i) Praktične vještine?
 - (ii) Analitičke vještine?
 - (iii) Osnovne ili napredne?
- (c) Što se od nositelja/ice kvalifikacije očekuje u smislu širih, ali relevantnih, transverzalnih vještina i kompetencija?

⁽¹²⁾ Europski kvalifikacijski okvir ima osam razina opisanih s obzirom na ishode učenja. Razina se povećava u skladu s razinom stručnosti, pri čemu je 1. razina najniža, a 8. razina najviša razina stručnosti. To se naziva i vertikalna dimenzija Europskog kvalifikacijskog okvira.

- (i) Vještine i kompetencije samoorganizacije posla (npr. upravljanje vremenom, učenje o tome kako učiti)?
 - (ii) Komunikacijske vještine i kompetencije (usmena i pisana izlaganja itd.)?
 - (iii) Socijalne vještine i kompetencije (timski rad, upravljanje drugima itd.)?
 - (iv) Potencijalne druge vrste vještina i kompetencija koje su izravno relevantne za kvalifikaciju i njezino područje primjene?
- (d) Što se očekuje od nositelja/ice kvalifikacije, primjerice u pogledu sposobnosti za samostalan rad i preuzimanja odgovornosti?

Preporuke

- (a) Usredotočite se prvenstveno na ključne ishode učenja koji obuhvaćaju općenitu ulogu, sadržaj i složenost kvalifikacije.
- (b) Nositelj/ica kvalifikacije uvijek bi trebao/la biti u središtu pozornosti.
- (c) Pažljiv odabir aktivnih glagola i objekata te informacija o kontekstu (B.2.3.) važni su aspekti za obuhvaćanje širine (B.2.1.) i dubine (B.2.2.).
- (d) Sintaksa rečenice u smislu organizacije sadržaja isto tako može pomoći u razumijevanju, a preporučuje se primjena sljedeće strukture: subjekt – aktivni glagol – objekt – kontekst ⁽¹³⁾.

Tablica 4 **Sintaksa rečenica (natuknica) kojima se navode ishodi učenja**

Subjekt	Aktivni glagol	Objekt glagola	Kontekst
	Prilozi i pridjevi mogu se dodati ako se smatraju relevantnima, ali to treba činiti s oprezom		
Nositelj/ica kvalifikacije...	može prikazati	rezultate analize rizika u pisanom obliku	čime se drugima omogućuje da prate postupak i ponove rezultate.
On/ ona...	može razlikovati	okolišne učinke	plinova koji se upotrebljavaju u rashladnim sustavima.
Nositelj/ica kvalifikacije...	može koordinirati	aktivnosti radnika	na gradilištima ograničene složenosti.
On/ona...	može izraditi	složene financijske projekcije	primjenjujući alate za poslovno planiranje a u svrhu financijskog i poslovnog planiranja.

Izvor: Projektna skupina za Europski kvalifikacijski okvir i Europass za kratke opise kvalifikacija koji se temelje na ishodima učenja i prilagođeni podaci iz Cedefop (2022.). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook* – drugo izdanje. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije.

⁽¹³⁾ Iako kategorija „kontekst” u tablici 4 nije „gramatička kategorija” (kao glagoli ili imenice), ove smjernice, kao i Priručnik Cedefopa o ishodima učenja, preporučuju da se kontekst uzme u obzir kao dio rečenične sintakse a kako bi se uključile informacije o tom aspektu.

- (e) Pažljivo odaberite glagole i objekte za svaku rečenicu, pazeći na to da doprinose razumijevanju obuhvata/dosega (B.2.1.) te dubine/složenosti (B.2.2.) učenja i konteksta (B.2.3.). Vidjeti Prilog II.

Primjeri glagola koji daju naznake o obuhvatu/dosegu (B.2.1.) stečenog učenja:

- (i) glagol „ugraditi” može upućivati na stjecanje praktičnih vještina, dok glagol „istraživati” može upućivati na analitičke vještine
- (ii) imajte na umu da praktične ili analitičke vještine mogu biti na istoj razini složenosti, a u ovom slučaju značenje glagola upućuje na obuhvat/doseg učenja. Ta dva glagola isto tako mogu biti dio iste kvalifikacije.

Primjeri različitih objekata koji upućuju na obuhvat/doseg (B.2.1.) stečenog učenja:

- (i) „Može uspoređivati inicijative u sklopu politika...” razlikuje se od „Može uspoređivati proračunske prihode...” ili „Može uspoređivati građevinske tehnologije...”
- (ii) imajte na umu da navedeni ishodi učenja mogu biti iste razine složenosti.

Primjeri glagola koji upućuju na dubinu/složenost (B.2.2.) stečenog učenja:

- (i) glagoli kao što su „procijeniti i poboljšati”, „usmjeriti”, „analizirati i optimizirati” mogu pokazati veću složenost u odnosu na glagole kao što su „pomoći”, „ponoviti”, „izvršiti”, „provjeriti”.

Primjeri različitih objekata s istim glagolima, koji utječu na razumijevanje dubine/složenosti (B.2.2.) stečenog učenja; ovo pokazuje važnost pažljivog odabira objekta rečenice odnosno predmeta učenja.

- (i) „Može analizirati povratne informacije klijenata prikupljene temeljem strukturiranih i unaprijed definiranih internetskih anketa” razlikuje se od „može analizirati genetske sekvence u svrhu prilagođavanja liječenja”; „Može sastavljati jednostavne sažetke” razlikuje se od „može sastaviti cjelovit prijedlog istraživanja”.

Primjeri glagola koji upućuju na kontekst (B.2.3.) primjene naučenog i/ili korištenja stečene kvalifikacije:

- (i) upotreba glagola kao što su „sastaviti”, „konstruirati”, „izgraditi” može upućivati na to da kvalifikacija uglavnom priprema za poslove koji se temelje na praktičnim vještinama;
- (ii) upotreba glagola kao što su „analizirati”, „opisati”, „izraditi nacrt” može upućivati na to da kvalifikacija uglavnom (ili također) priprema za poslove za koje su potrebne analitičke vještine ili za daljnje učenje.

- Primjeri objekata koji upućuju na kontekst primjene naučenog i korištenja stečene kvalifikacije:
- (i) nositelj može „analizirati pravne predmete...” može upućivati na relevantnost ishoda učenja za pravno okruženje;
 - (ii) nositelj može „provoditi laboratorijski pokus...” može upućivati na relevantnost ishoda učenja za laboratorijsko okruženje.
- (f) Uključite informacije o kontekstu (o uvjetima, situacijama, metodama, cilju) kako bi se poboljšalo razumijevanje obuhvata/dosega (B.2.1.) i dubine/složenosti (B.2.2.) učenja te konteksta primjene stečenih ishoda učenja. Primjeri:
- (i) „Može analizirati pravne predmete kako bi procijenio implikacije i dao informirane preporuke klijentima.”
 - (ii) Može analizirati pravne predmete i ispitivati pravne teorije u svrhu doprinosa objavljivanju znanstvenih članaka.”
 - (iii) „Može provoditi laboratorijske pokuse kako bi učenicima mlađeg uzrasta pokazao osnovne kemijske reakcije i načela.”
 - (iv) „Može provoditi laboratorijske pokuse kako bi ocijenio učinkovitost farmaceutskih lijekova.”
 - (v) „Može samostalno komunicirati na engleskom jeziku u turističkim uredima i hotelima.”
 - (vi) „Može koristiti računalne sustave i softver za jednostavne grafičke dvodimenzionalne ili trodimenzionalne prezentacije.”
 - (vii) „Može armirati konstrukciju zgrade i njezine dijelove u skladu s nacionalnim smjernicama za pokrivanje, kotvljenje i spajanje.”
- (g) Ako uključujete kvalifikatore (prilozi i pridjevi), oni bi trebali služiti većoj preciznosti pa stoga izbjegavajte nejasne/opće pridjeve. Vidjeti Prilog IV. Primjeri pridjeva kojima se može pojasniti dubina/složenost učenja:
- (i) Nositelj/ica može „razvijati jednostavne računalne programe za obradu i vizualizaciju podataka”
 - (ii) Nositelj/ica može „samostalno identificirati materijale i alate za izradu vodonepropusnih krovova”
 - (iii) Nositelj/ica može „obavljati rutinske zahvate prema uputama, uključujući kirurške zahvate”.
- (h) Prikažite znanje i vještine, uključujući, prema potrebi, transverzalne vještine, na međusobno povezan i integriran način:
- (i) izbjegavajte: podjelu znanja i vještina na zasebne popise, odnosno zasebno popisivanje elemenata koji se odnose na širinu ili dubinu
 - (ii) razmislite o tome mogu li se znanja i vještine prikazati zajedno ili se njihova povezanost može pretpostaviti/podrazumijevati. Primjeri:

- može „dovršiti električnu instalaciju u skladu s važećim propisima o zaštiti zdravlja i sigurnosti”
 - može „osmisлити i primijeniti algoritme za analizu kretanja na financijskom tržištu”
 - može „obavljati kozmetičke tretmane i savjetovati klijente u području samostalne njege kože i korištenja proizvoda”.
- (i) Promišljajte o ciljevima i ulogama kvalifikacije kako biste uspostavili ravnotežu između, primjerice, osnovnog znanja (npr. osnove matematike, prirodnih znanosti, jezika), naprednog znanja, naprednih specijaliziranih i tehničkih vještina (npr. povezanih s poslom ili funkcijom) ili transverzalnih vještina i kompetencija (npr. rješavanje problema, učenje kako učiti i komunikacija). Formulacija opisa pruža uvid u to jesu li stečeno znanje, vještine i kompetencije relevantni primjerice samo za određeno zanimanje ili sektor, za različite sektore ili za društvo u cjelini, ili prvenstveno služe kao temelj za daljnje učenje. Primjeri:
- (i) može „imenovati geometrijske oblike i likove...”
 - (ii) može „mjeriti i analizirati fizičke parametre električnih postrojenja i opreme kako bi utvrdio/la pogreške i poduzeo/la mjere”
 - (iii) može „profesionalno komunicirati s kolegama, klijentima i posjetiteljima osobno, telefonom ili pisanom korespondencijom...”
 - (iv) može „integrirati osnove inženjerske ekonomije i zaštite okoliša u svrhu projektiranja građevina”
 - (v) može „samostalno utvrditi vrijednosti ključnih parametara za obradu i primjenu postupka injekcijskog prešanja”
 - (vi) može „odabrati, pripremiti i koristiti razno rezano cvijeće, zelenilo i lončanice za izradu cvjetnih aranžmana i ukrasa”
 - (vii) može „izraditi, pisati i ocjenjivati teritorijalne projekte za lokalnu demokraciju i upravljanje”
 - (viii) može „organizirati zanimljive umjetničke aktivnosti prilagođene potrebama djece, među ostalim u bolničkom okruženju”.
- (j) Naznačite razinu samostalnosti i odgovornosti koja se očekuje u radu nositelja/ice kvalifikacije ili pri nadzoru drugih. Primjeri:
- (i) može „samostalno osmišljavati, koordinirati i voditi obrazovne procese i projekte, sam/a ili u suradnji s kolegama i timovima”
 - (ii) može „davati tehničke upute radnicima i podizvođačima, provjeravati kvalitetu i usklađenost izvođenja građevinskih radova s propisima”
 - (iii) može „planirati i pratiti rad i poslovne procese...”
 - (iv) može „pomagati voditelju/ici projekta u operacijama...”

- (v) može „samostalno izrađivati izvedbene planove u građevini i prema potrebi ih prilagođavati tijekom realizacije projekta”
- (vi) može „samostalno određivati dimenzije građevinskih elemenata, ali ih ne može povezivati u cjeline (zgrade) te stoga još ne može planirati cijele zgrade”
- (vii) može „samostalno i kreativno obavljati konkretne jednostavne zadatke u području građevinarstva te složenije zadatke unutar skupine”.
- (k) Pažljivo birajte aktivne glagole, izbjegavajući one koji nisu jasni. Vidjeti Prilog II.
- (l) Koristite aktivni oblik umjesto pasivnog i gradite rečenice oko glagola. Primjeri:
 - (i) izbjegavajte: „Zdravlje mišića pacijenta može se ocijeniti...”
 - (ii) koristite: „Nositelj/ica kvalifikacije može ocijeniti zdravlje pacijentovih mišića kako bi pružio personalizirane tretmane za ublažavanje boli i poboljšanje pokretljivosti.”
- (m) Izbjegavajte koristiti glagole kao imenice.
 - (i) izbjegavajte: „Suradnja u osmišljavanju i izradi modela...”
 - (ii) koristite: „Suraduje u osmišljavanju...”
 - (iii) izbjegavajte: „Pokazao/la je sposobnost pri gradnji, postavljanju, održavanju i sanaciji drvenih konstrukcija za više vrsta zgrada”
 - (iv) koristite: „može graditi, postavljati, održavati i sanirati drvene konstrukcije ...”.
- (n) Izbjegavajte ponavljanja i složene strukture rečenica.
- (o) Opišite dubinu i složenost učenja u skladu s opisnicama Europskog kvalifikacijskog okvira ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira, ali svakako utvrdite konkretne i detaljne ishode učenja koji odgovaraju određenoj kvalifikaciji ⁽¹⁴⁾.

Dodatna razmatranja i savjeti

- (a) Svaka rečenica može kombinirati više od jednog glagola, ali bi se ti glagoli po mogućnosti trebali odnositi na isti objekt/imenicu i prikazivati logički slijed koji pokazuje povećanje složenosti (u suprotnom će povećati dvosmislenost i složenost). Vidjeti Prilog II.
 - (i) Primjer kombinacije glagola koji mogu pokazati povećanje složenosti:
 - može „planirati, koordinirati i nadzirati logistiku i objekte na gradilištu, uključujući radne i zaštitne skele”.

⁽¹⁴⁾ Opisnice nacionalnih kvalifikacijskih okvira obično ostaju na općoj razini jer obuhvaćaju širok raspon kvalifikacija. Ishodi učenja za opisivanje pojedinačnih kvalifikacija moraju biti detaljniji i konkretniji, a pritom i dalje biti usklađeni s opisnicama razine nacionalnog kvalifikacijskog okvira ili Europskog kvalifikacijskog okvira.

- (ii) Izbjegavajte: može „planirati oplatu, armiranje i lijevanje novih konstrukcija te održavanje građevinskih materijala, i procjenjivati troškove, utrošak vremena te utjecaj radova na okoliš”.
 - (iii) Koristite: može planirati oplate, armirati i lijevati nove konstrukcije te održavati građevinski materijal.
 - (iv) Procjenjuje troškove, potrošnju vremena i utjecaj rada na okoliš.
- (b) Iako razina kvalifikacije Europskog ili nacionalnog kvalifikacijskog okvira pruža „ukupnu ili prosječnu razinu” kvalifikacije (njezino „težište”) s obzirom na sve elemente, razina složenosti povezana s određenim pojedinačnim ishodima učenja u natuknicama može biti niža ili viša od tog prosjeka. Iako se očekuju određene razlike, one ne bi smjele biti prevelike jer bi se time dovela u pitanje cjelokupna dosljednost kvalifikacije.
 - (c) Ključno je biti svjestan razlike između onoga što se može izravno i nedvosmisleno promatrati (sposobnost zidara da slaže cigle jedne na druge) i onoga što je teže promatrati (sposobnost zidara da planira i surađuje s drugim majstorima na gradilištu). Vještine koje je teško promatrati isto su tako bitne pa se njima treba sustavno baviti i utvrđivati ih.
 - (d) Glagoli koji upućuju na vidljive i mjerljive aktivnosti doprinose jasnoći opisa.
 - (e) Ishode učenja koji se ne mogu izravno i jednostavno promatrati niti mjeriti trebat će opisati pažljivim navođenjem objekta i konteksta.
 - (f) Uzimajući u obzir ograničenja duljine opisa, kako je predloženo u ovim smjernicama, dionici mogu odlučiti hoće li i kako razlikovati obvezne i komplementarne (izborne) ishode.

Kratice

Cedefop	Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja
ELM	Europski model učenja
EQF	Europski kvalifikacijski okvir
ETF	Europska zaklada za osposobljavanje
NKO	Nacionalni kvalifikacijski okvir
QDR	Registar skupova podataka o kvalifikacijama
SOO	Strukovno obrazovanje i osposobljavanje

Prilozi

Prilog I. Primjeri kratkih opisa kvalifikacija temeljenih na ishodima učenja

Sljedeći primjeri kratkih opisa nastoje pokazati praktičnu primjenu smjernica i pojasniti kako se one mogu provesti u djelo. Temelje se na stvarnim nacionalnim opisima izrađenima prema smjernicama u okviru projektne skupine, a pritom su ih članovi skupine zajedno prilagodili i revidirali kako bi ih bolje uskladili s preporukama iz smjernica.

Kvalifikacija: klinički/a psiholog/inja

Klinički/a psiholog/inja (7. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) razrađuje i primjenjuje teorije, metode i tehnike znanstvene kliničke psihologije u promicanju zdravlja, pregledima, psihološkoj dijagnostici i procjeni zdravstvenih problema te u prevenciji, usmjeravanju i liječenju osoba kojima je potrebna skrb ili potpora. Na taj se način korisnicima zdravstvene zaštite od samog početka pruža potpora radom na njihovu razvoju te optimizacijom njihove funkcionalne neovisnosti i dobrobiti. Preduvjet za obavljanje profesije, kako je utvrđeno Zakonom o profesijama u području zaštite mentalnog zdravlja, jest posjedovanje odobrenja za rad u svojstvu kliničkog/e psihologa/inje.

Klinički/a psiholog/inja može:

- (a) provoditi psihološke procjene
- (b) primjenjivati intervencije za ublažavanje patnje te promicanje zdravlja i dobrobiti pojedinaca, skupina i organizacija
- (c) provoditi istraživanja i donositi zaključke koji doprinose stručnom znanju i/ili procjenjivati učinkovitost različitih stručnih aktivnosti
- (d) integrirati istraživačko i kliničko stručno znanje u koordinaciji s korisnicima skrbi i uzimajući u obzir njihove situacije
- (e) primjenjivati znanstvene spoznaje i metode
- (f) djelovati u skladu s etičkim kodeksom
- (g) uspostaviti i održavati profesionalni radni odnos s korisnicima
- (h) obavljati profesiju na profesionalan i društveno odgovoran način
- (i) unapređivati i održavati vlastito stručno znanje
- (j) promišljati, vrednovati vlastiti rad i voditi brigu o sebi
- (k) komunicirati sa stručnjacima iz više disciplina.

Kvalifikacija: pomoćnik/ica za informacijske tehnologije

Nositelj/ica kvalifikacije (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može osigurati neometan rad informacijskih sustava. Može razvijati, prilagođavati i/ili održavati te sustave i brinuti se o korisnicima. Posjeduje praktična znanja iz informatike, elektrotehnike i proizvodnog inženjeringa. Radi samostalno i/ili kao dio tima u poduzećima koja razvijaju i nude proizvode i usluge informacijske i komunikacijske tehnologije ili u javnim tijelima i institucijama. Riječ je o inicijalnom strukovnom osposobljavanju u školama. Postoji opcija stjecanja kvalifikacije za upis u visoko obrazovanje.

Nositelj/ica kvalifikacije može:

- (a) analizirati, procijeniti i optimizirati operativne procese, tijekove rada i okvirne uvjete koji se odnose na upotrebu informacijskih sustava
- (b) osmišljavati radne procese primjenom tehničkih i organizacijskih pomagala
- (c) razvijati i prilagođavati softver za operativne procese
- (d) analizirati, planirati, graditi, puštati u rad i umrežavati informacijske sustave
- (e) analizirati, graditi, povezivati se s informacijskim sustavima, programirati i puštati u rad sustave automatizacije
- (f) planirati, razvijati i održavati baze podataka primjenom odgovarajućih programskih jezika i alata za razvoj softvera
- (g) osiguravati opskrbu energijom za informacijske sustave i optimizirati potrošnju energije
- (h) pridržavati se industrijskih i zakonodavnih normi i propisa te primjene tehničkih pravila i propisa
- (i) paziti na sigurnost podataka, zaštitu podataka i autorska prava
- (j) odgovorno oblikovati i promišljati svoje radno okruženje i procese
- (k) primjenjivati norme i smjernice kako bi se osigurala kvaliteta postupka i proizvoda
- (l) surađivati i komunicirati u timovima
- (m) analizirati zahtjeve klijenata te ih savjetovati i na engleskom jeziku
- (n) pribavljati, pripremati i predstavljati informacije i dokumente na engleskom jeziku koje se odnose na gore navedene aktivnosti.

Kvalifikacija: betonski radovi

Izvođač/ica betonskih radova (4. razina Europskog kvalifikacijskog okvira / nacionalnog kvalifikacijskog okvira) može planirati oplata, armirati i lijevati nove građevinske konstrukcije te održavati postojeće zgrade. Nositelj/ica kvalifikacije može graditi kuće, poslovne zgrade, bolnice, škole i brane. Kvalifikacija se može steći nakon četverogodišnjeg dvojnog obrazovanja u poduzeću i strukovnoj školi. Kompetencije se mogu dodatno proširiti tercijarnim strukovnim obrazovanjem na 5. razini Europskog kvalifikacijskog okvira.

Nositelj/ica kvalifikacije može:

- (a) raditi samostalno u skladu s računalnim modelima zgrada, crtežima, opisima i montažnim rješenjima
- (b) procjenjivati troškove, potrošnju vremena i utjecaj radova na okoliš
- (c) oblikovati konstrukcije i dijelove zgrada koristeći tradicionalnu oplatu i sustave oplata
- (d) ojačati konstrukcije i dijelove zgrade u skladu s opisima za pokrivanje, kotvljenje i spajanje
- (e) sudjelovati u radnim procesima u kojima se koriste montažne konstrukcije i u onima u kojima se primjenjuju tradicionalne metode
- (f) lijevati različite dijelove konstrukcije i podove te procjenjivati posljedice lijevanja pod različitim pritiskom
- (g) razvrstavati otpad i rukovati njime u skladu s propisima, ponovno upotrebljavati materijale i promišljati o posljedicama nepravilnog rukovanja
- (h) uzimati u obzir i koristiti sustave osiguravanja kvalitete, obavljati poslove u skladu s uvjetima koji štite zdravlje, okoliš i sigurnost te razmatrati posljedice neispunjavanja tih uvjeta
- (i) procijeniti rizike u skladu s propisima i provesti analizu sigurnosti na radu
- (j) raditi u skladu s propisima i sporazumima koji reguliraju uvjete rada u struci te objasniti dužnosti i prava poslodavca i zaposlenika
- (k) promišljati o zahtjevima i očekivanjima koja se postavljaju pred ravnopravnu i uključivu profesionalnu zajednicu.

Prilog II. Aktivni glagoli

Dvosmisleni i precizni glagoli: Priručnik Cedefopa o ishodima učenja ⁽¹⁵⁾

Dvosmisleni		Precizni	
Znati	Shvaćati važnost	Razlikovati	Pisati
Razumjeti	Upoznati se s	Diferencirati	Kazivati
Uživati	Vjerovati	Sastaviti	Izgraditi
Utvrđiti	Biti svjestan	Uskladiti	Suprotstaviti
Shvaćati	Razumjeti	Identificirati	Usporediti
		Riješiti	Nabrojiti

Glagoli preuzeti iz nacionalnih kvalifikacija i drugih materijala koji su dostavljeni i analizirani u kontekstu projektne skupine za Europski kvalifikacijski okvir i Europass o kratkim opisima ishoda učenja ⁽¹⁶⁾

Općeniti aktivni glagoli					
upotrijebiti	obaviti	završiti	definirati	Poduzeti	zadovoljiti
raditi	postaviti	razmotriti	Omogućiti	Djelovati	preuzeti
provesti	držati	napomenuti	Pokrenuti	Činiti	nositi se s
napraviti	nastaviti	staviti	utvrđiti	uzeti u obzir	
dati	ispuniti	djelovati	posjedovati	Prikazati	

Precizni aktivni glagoli					
primijeniti	prihvatiti	izgraditi	pokrenuti	Oblikovati	ispraviti
provjeriti	voditi	riješiti	organizirati	Izvršiti	procijeniti
utvrđiti	konfigurirati	ukloniti	steći	Služiti	učiti
pripremiti	uskladiti	savjetovati	samovrednovati	Izračunati	pakirati
dokazati	optimizirati	zaključiti	reproducirati	Zamijeniti	ostvariti
razvijati	prikupiti	pronaći	voditi	Sažeti	promatrati
analizirati	obnoviti	pokrenuti	rastaviti	Uspostaviti	rukovati
proizvoditi	udovoljiti	računati	pratiti	Podupirati	testirati
komunicirati	provoditi nadzor	podijeliti	realizirati	Intervenirati	popraviti
sudjelovati	izraditi	usmjeriti	reagirati	Rastaviti	izvijestiti
obraditi	sastati se	ponoviti	sanirati	Suradivati	prodati
planirati	primiti	voditi	predvidjeti	vratiti	potražiti

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2022.). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – drugo izdanje*. Ured za publikacije Europske unije.

⁽¹⁶⁾ Popisi uključuju primjere glagola koji se koriste u opisnicama razina nacionalnih kvalifikacijskih okvira te popis aktivnih glagola koji se navode kao dio [smjernica za izradu nacionalnih kurikula u Norveškoj](#), koje su 26. lipnja 2018. odobrili Ministarstvo obrazovanja i istraživanja te Samijski parlament, i koje su revidirane 10. listopada 2018. u Oslu:

Precizni aktivni glagoli					
provesti	prepoznati	izložiti	montirati	jamčiti	provoditi
ugraditi	formulirati	programirati	zaposliti	prenijeti	standardizirati
poštovati	dovršiti	objasniti	ograničiti	razraditi	strukturirati
integrirati	ažurirati	sastaviti	nadgledati	obrazložiti	umetnuti
održavati	dokumentirati	promicati	pomagati	pregovarati	ispuniti
opisati	širiti	razmisliti	poboljšati	predočiti	procijeniti
pratiti	mjeriti	procijeniti	osmisliti	usporediti	postaviti
upravljati	čitati	predložiti	sastaviti	odlučiti	spojiti
odabrati	sastaviti	surađivati	kalibrirati	delegirati	skicirati
prikazati	savjetovati	odgovoriti	izvaditi	poduzeti daljnje korake	poboljšati
pratiti	graditi	prilagoditi	pisati	ispitati	dijeliti
prikazati	pohraniti	ovladati	sanirati	otkriti	kombinirati
osigurati	koordinirati	obavijestiti	paziti	prodati	navesti
spriječiti	naručiti	riješiti	pribaviti	demontirati	razmijeniti
kreirati	ocijeniti	iskoristiti	davati	sintetizirati	navesti
obraditi	organizirati	crtati	sintetizirati	izmijeniti	verificirati
smjestiti	odabrati	donijeti	sudjelovati	obnoviti	konsolidirati
dostaviti	uključiti	preuzeti obvezu	tumačiti	dodijeliti	opskrbljivati
uzeti u obzir	potvrditi	odobriti	biti povezan s	preobraziti	izvršiti
uključiti	mobilizirati	reorganizirati	zaštititi	prosuditi	konceptualizirati
voditi	pretraživati	uputiti	predstaviti	ostvariti	kritizirati
nadzirati	revidirati	voditi	istraživati	dijagnosticirati	vratiti u prijašnje stanje
eksperimentirati	potvrditi				

Primjeri kombinacija aktivnih glagola s istim objektom koji mogu pokazati povećanje složenosti	
Osmisliti i provesti	Pohraniti i održavati
Provesti i dokumentirati	Upravljati i obrađivati
Osigurati i dokumentirati	Utvrđiti i inicirati
Instalirati i konfigurirati	Utvrđiti i spriječiti
Instalirati i provjeriti	Utvrđiti i pratiti
Sastaviti i ugraditi	Utvrđiti i predložiti
Organizirati i provjeriti	Pakirati i isporučiti
Izgraditi i provjeriti	Sastaviti i umetnuti
Provjeriti i udovoljiti	Pripremiti, utvrditi i objasniti
Planirati i organizirati	Planirati, izraditi i provesti
Planirati i skicirati	Koordinirati, izraditi i brinuti se o
Planirati i provesti	Pratiti, planirati i izvjestiti o
Mjeriti i analizirati	Razviti, stvarati i podupirati

Primjeri kombinacija aktivnih glagola s istim objektom koji mogu pokazati povećanje složenosti	
Analizirati i upravljati	Razviti, pisati i ocijeniti
Analizirati i usporediti	Provesti, integrirati i provjeriti
Tumačiti i primijeniti	Analizirati, sanirati i održavati
Obavijestiti i savjetovati	Potražiti, analizirati i ocijeniti
Savjetovati i voditi	Pokazati, integrirati i primijeniti
Suradivati i komunicirati	Utvrditi, odabrati, analizirati
Komunicirati i pregovarati	Analizirati, ocijeniti i poboljšati
Izraditi i sklopiti	Voditi, nadzirati i odgovarati
Izraditi i sastaviti	Koordinirati, usmjeriti i prilagoditi
Poduzeti i organizirati	Izgraditi, ugraditi, obnoviti, održavati i sanirati
Proizvoditi i predstaviti	Montirati, sastaviti, rastaviti i demontirati
Razviti i prilagoditi	

Prilog III. Kvalifikatori (pridjevi i prilozi)

Primjeri kvalifikatora iz opisnica razina nacionalnih kvalifikacijskih okvira zemalja povezanih s Europskim kvalifikacijskim okvirom ⁽¹⁷⁾

Primjeri općenitih kvalifikatora		
Određen	Ključan	Primjeren/primjereno
Relevantan	Konkretan/konkretno	Prikladan/prikladno
Vrlo	Općenit/općenito	Uspješan/uspješno
Razni	Ispravan/ispravno	Uobičajen/uobičajeno
Dobar	Djelotvoran/djelotvorno	Važan/važno
Propisan	Širok/široko	

Primjer kvalifikatora (prilozi ili pridjevi) koji mogu pomoći u prenošenju razina složenosti		
Osnovni	Napredni	Potpun/dovršen/potpuno
Poznat	Srednji	Složen/komplicirano
Jednostavan	Samostalan/samostalno	Inovativan/inovacija/inovativno
Repetitivan	Kreativan/kreativno	Upravljanje/upravljački
Strukturiran	Neovisan/neovisno	Izvorni/izvornost
Definiran	Specijaliziran/stručnjak	Značajan
Rutinski	Nov	Odgovoran/odgovorno
Osnovno	Kritičan/kritički	Strateški/strateški
Dodijeljen	Sveobuhvatan	Nepredvidiv/nepredviđeno
Integriran	Nerutinski	Konceptualan/konceptualno
Nespecijaliziran	Nepredvidljiv	Predvidljiv/predvidljivo
Ograničen	Detaljan	Djelomično/djelomičan
Svakodnevan/dnevno/iz dana u dan	Predodređen/predodređeno	Sofisticirano

⁽¹⁷⁾ Opisnice razina nacionalnih kvalifikacijskih okvira, objavljene na engleskom jeziku, mogu se pronaći u: Cedefop (2018.). *Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries*. Ured za publikacije Europske unije. Za zemlje koje su dostavile ažurirana izvješća o povezivanju nakon 2016., upotrijebljeno je ažurirano izvješće o povezivanju.

Prilog IV. Europski kvalifikacijski okvir: opisnice razina ⁽¹⁸⁾

	Znanje	Vještine	Odgovornost i samostalnost	
	U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira znanje se opisuje kao teorijsko i/ili činjenično.	U kontekstu Europskog kvalifikacijskog okvira vještine su opisane kao kognitivne (uključujući upotrebu logičkog, intuitivnog i kreativnog razmišljanja) i praktične (uključujući manualnu spretnost i primjenu metoda, materijala, alata i instrumenata).	U kontekstu Europskoga kvalifikacijskog okvira odgovornost i samostalnost opisane su kao sposobnost pojedinca da samostalno i odgovorno primjenjuje znanje i vještine.	
1. razina	Osnovno opće znanje	Osnovne vještine potrebne za izvršavanje jednostavnih zadataka	Rad ili učenje pod izravnim nadzorom u strukturiranom kontekstu	1. razina
2. razina	Osnovno činjenično znanje o nekom području rada ili učenja	Osnovne kognitivne i praktične vještine potrebne za primjenu relevantnih informacija radi izvršavanja zadataka i rješavanja rutinskih problema pomoću jednostavnih pravila i alata	Rad ili učenje pod nadzorom uz određenu mjeru samostalnosti	2. razina
3. razina	Poznavanje činjenica, načela, postupaka i općih koncepata u području rada ili učenja	Niz kognitivnih i praktičnih vještina potrebnih za izvršavanje zadataka i rješavanje problema odabirom i primjenom osnovnih metoda, alata, materijala i informacija	Preuzimanje odgovornosti za dovršavanje zadataka u radu ili učenju Prilagodba vlastitog ponašanja okolnostima u rješavanju problema	3. razina
4. razina	Činjenično i teorijsko znanje u širim kontekstima unutar područja rada ili učenja	Niz kognitivnih i praktičnih vještina potrebnih za pronalazak rješenja za određene probleme u	Samoorganizacija posla u okviru zadanih smjernica, u okolnostima rada ili učenja koje su obično predvidljive, ali podložne promjenama Nadzor rutinskog rada	4. razina

⁽¹⁸⁾ Svaka od osam razina određena je skupom opisnica koje označavaju ishode učenja relevantne za kvalifikacije na toj razini u bilo kojem sustavu kvalifikacija. Ishodi učenja znači opisi onoga što pojedinac zna, razumije i za što je sposoban nakon završenog postupka učenja, koji su definirani u smislu znanja, vještina te odgovornosti i samostalnosti. Izvor: Preporuka o Europskom kvalifikacijskom okviru iz 2017.

Znanje		Vještine	Odgovornost i samostalnost	
		području rada ili učenja	drugih, preuzimanje određene odgovornosti za evaluaciju i unaprjeđenje rada ili učenja	
5. razina	Opsežno, specijalizirano, činjenično i teorijsko znanje unutar područja rada ili učenja te svijest o ograničenjima tog znanja	Sveobuhvatan niz kognitivnih i praktičnih vještina potrebnih za razvoj kreativnih rješenja za apstraktne probleme	Upravljanje i nadzor u okolnostima rada ili učenja u kojima dolazi do nepredvidivih promjena; kritički osvrt na vlastiti rad i rad drugih te njegov razvoj	5. razina
6. razina	Napredno znanje o području rada ili učenja, uključujući kritičko razumijevanje teorija i načela	Napredne vještine, pokazivanje umijeća i inovativnosti potrebnih za rješavanje složenih i nepredvidivih problema u specijaliziranom području rada ili učenja	Upravljanje složenim tehničkim ili profesionalnim aktivnostima ili projektima, preuzimanje odgovornosti za donošenje odluka u nepredvidivim okolnostima rada ili učenja Preuzimanje odgovornosti za upravljanje stručnim usavršavanjem pojedinaca i skupina	6. razina
7. razina	Vrlo specijalizirano znanje koje dijelom obuhvaća najnaprednija znanja u području rada ili učenja, kao temelj za inovativno razmišljanje i/ili istraživanje Kritička svijest o problemima povezanim sa znanjem u području i mjestima preklapanja više područja	Specijalizirane vještine rješavanja problema potrebne u istraživanju i/ili inovacijama radi razvoja novog znanja i postupaka te integracije znanja iz više područja	Upravljanje kontekstima rada ili učenja koji su složeni, nepredvidivi i zahtijevaju nove strateške pristupe te njihova prilagodba. Preuzimanje odgovornosti za doprinos stručnom znanju i praksi i/ili za davanje kritičkog osvrta na strateške rezultate timova	7. razina
8. razina	Znanje o najnovijim otkrićima u području rada ili učenja i na mjestu preklapanja različitih područja	Najnaprednije i najspeccijaliziranije vještine i tehnike, uključujući sintezu i evaluaciju, potrebne za rješavanje kritičnih problema u istraživanju i/ili inovacijama te za širenje i redefiniranje postojećeg znanja ili stručne prakse	Pokazivanje znatnog autoriteta, inovativnosti, samostalnosti, akademskog i profesionalnog integriteta te kontinuirane predanosti razvoju novih ideja ili postupaka naprednih u kontekstu rada ili učenja, uključujući istraživanje	8. razina
Kvalifikacijski okvir Europskog prostora visokog obrazovanja sadržava opisnice za tri ciklusa koja su dogovorili ministri nadležni za visoko obrazovanje na sastanku u Bergenu u svibnju 2005. u okviru Bolonjskog procesa. Opisnica svakog ciklusa predstavlja generički opis				

Znanje	Vještine	Odgovornost i samostalnost
uobičajenih očekivanja u pogledu postignuća i sposobnosti povezanih s kvalifikacijama koji predstavljaju kraj tog ciklusa. Opisnica za kratki ciklus koju je izradila Zajednička inicijativa za kvalitetu u okviru Bolonjskog procesa (koji može biti obuhvaćen prvim ciklusom ili povezan s njime) odgovara ishodima učenja za 5. razinu Europskog kvalifikacijskog okvira. Opisnica za prvi ciklus odgovara ishodima učenja za 6. razinu Europskog kvalifikacijskog okvira. Opisnica za drugi ciklus odgovara ishodima učenja za 7. razinu Europskog kvalifikacijskog okvira. Opisnica za treći ciklus odgovara ishodima učenja za 8. razinu Europskog kvalifikacijskog okvira.		

Izvor: [Preporuka o Europskom kvalifikacijskom okviru iz 2017. – opisnice razina.](#)

Prilog V. Dodatni izvori i poveznice

[URL-ovima pristupljeno 10. 4. 2024.]

- Smjernice bi se trebale upotrebljavati za izradu kratkih opisa [kvalifikacija objavljenih na portalu Europass](#).
- Kvalifikacije i mogućnosti za učenje u Europassu objavljuju se preko [Registra skupova podataka o kvalifikacijama \(QDR\)](#).
- Podaci objavljeni u Registru skupova podataka o kvalifikacijama moraju se objavljivati primjenom [europskog modela učenja \(ELM\)](#).
- Cedefopov Europski priručnik o definiranju, pisanju i primjeni ishoda učenja, prvo izdanje iz 2017. ⁽¹⁹⁾ i [drugo izdanje iz 2022.](#) ⁽²⁰⁾ sadržavaju „pravila” o primjeni ishoda učenja; verzija iz 2022. sadrži opsežan popis međunarodnih i nacionalnih resursa (smjernice i istraživački materijali) koji podupiru definiranje, pisanje i primjenu ishoda učenja u različitim kontekstima (ocjenjivanje, kurikulumi, kvalifikacije itd.).
- [Preporuka o Europskom kvalifikacijskom okviru iz 2017.](#) Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2017. o Europskome kvalifikacijskom okviru za cjeloživotno učenje i o stavljanju izvan snage Preporuke Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o uspostavi Europskoga kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje.
- Publikacija Cedefopa (2018.) [Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries](#) sadrži opisnice razina nacionalnih kvalifikacijskih okvira.
- Europska komisija. (2017.). [ESCO \(europske vještine, kompetencije, kvalifikacije i zanimanja\)](#).
- Sjedinjene Američke Države. Ministarstvo rada. [O’Net Occupational Information Network](#).
- [Okvir za ključne kompetencije](#). Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. Vijeće Europske unije. (2018.).
- [The entrepreneurship competence framework \(EntreComp\)](#). Europska komisija i Zajednički istraživački centar. (2016.).
- [The digital competence framework for citizens \(DigComp 2.2\)](#). Europska komisija i Zajednički istraživački centar (2022.).

⁽¹⁹⁾ Cedefop (2017.). [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook](#). Ured za publikacije Europske unije.

⁽²⁰⁾ Cedefop (2022.). [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – drugo izdanje](#). Ured za publikacije Europske unije.

- [*Reference framework of competences for democratic culture \(RFCD\)*](#). Vijeće Europe (2013.).
- [*European inventory of National qualifications framework \(NQFs\)*](#). Cedefop (2022.).
- Dodatne informacije o nacionalnim kvalifikacijskim okvirima na nacionalnoj razini dostupne su na internetskim stranicama i u bazama podataka nacionalnih kvalifikacijskih okvira. [Poveznice na internetske stranice i baze podataka te podaci za kontakt koordinacijskih točaka za nacionalne kvalifikacijske okvire dostupni su po zemljama.](#)

Sažetak

Smjernice sadrže zajednička načela za izradu kratkih opisa temeljenih na ishodima učenja za sve kvalifikacije. Ti su opisi ključni za baze i registre kvalifikacija.

Riječ je o inicijativi koja je dio šireg europskog nastojanja da se poveća transparentnost kvalifikacija među zemljama te olakša mobilnost i podrži cjeloživotno učenje.

Znatan napredak u nacionalnim kvalifikacijskim okvirima i primjeni ishoda učenja u Europi povećali su razumijevanje i prenosivost kvalifikacija. Dosljedno strukturiranje kratkih opisa kvalifikacija i s njima povezanih ishoda učenja poboljšava transparentnost i usporedivost te olakšava njihovu dostupnost i primjenu u digitalnom okruženju.

Kratki opisi omogućuju učenicima, poslodavcima, pružateljima usluga obrazovanja i osposobljavanja te drugima brz pristup informacijama o ishodima učenja, i na taj način dopunjuju cjelovite nacionalne opise.

Publikacija nudi preporuke o formalnim aspektima (duljina, format) i sadržaju (opseg, složenost, kontekst) tih opisa. Sadrži i praktične resurse, kao što su popisi aktivnih glagola i kvalifikatora, kako bi se lakše jasno opisali ishodi učenja kvalifikacija.

EUROPSKE SMJERNICE ZA IZRADU I PISANJE KRATKIH OPISA KVALIFIKACIJA TEMELJENIH NA ISHODIMA UČENJA

Smjernice sadrže zajednička načela za izradu kratkih opisa temeljenih na ishodima učenja za sve kvalifikacije. Ti su opisi ključni za baze i registre kvalifikacija.

Riječ je o inicijativi koja je dio šireg europskog nastojanja da se poveća transparentnost kvalifikacija među zemljama te olakša mobilnost i podrži cjeloživotno učenje.

Znatan napredak u nacionalnim kvalifikacijskim okvirima i primjeni ishoda učenja u Europi povećali su razumijevanje i prenosivost kvalifikacija. Dosljedno strukturiranje kratkih opisa kvalifikacija i s njima povezanih ishoda učenja poboljšava transparentnost i usporedivost te olakšava njihovu dostupnost i primjenu u digitalnom okruženju.

Kratki opisi omogućuju učenicima, poslodavcima, pružateljima usluga obrazovanja i osposobljavanja te drugima brz pristup informacijama o ishodima učenja, i na taj način dopunjuju cjelovite nacionalne opise.

Publikacija nudi preporuke o formalnim aspektima (duljina, format) i sadržaju (opseg, složenost, kontekst) tih opisa. Sadrži i praktične resurse, kao što su popisi aktivnih glagola i kvalifikatora, kako bi se lakše jasno opisali ishodi učenja kvalifikacija.

CEDEFOP

Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja

Europe 123, Solun (Pileia), GRČKA

Poštanska adresa: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRČKA

Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020

E-pošta: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu

**Ured za publikacije
Europske unije**

Pravo | Podaci | Publikacije